

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.: 17/5609

Dato: 17.01.2018

Høringssvar: Forslag til lov om nasjonalt register over drap og vold med dødelig utgang

På generelt grunnlag er Legeforeningen positiv til at departementet ønsker å ta tak i utfordringene knyttet til arbeidet mot drap og vold med dødelig utgang, samt til en styrket samhandling på tvers av sektorer. Legeforeningen støtter også at det legges til rette for forskning for å forstå drap og voldsbruk og at man gjennom forskning forsøker å finne tiltak som kan redusere voldshendelser og drap. Vi er likevel sterkt kritiske til fremlagte forslag.

Registerets hovedformål er å bidra til kontinuerlig og systematisk kunnskap om drap og vold med dødelig utgang, herunder bidra til bedre forståelse av forekomst, årsaksforhold og utviklingstrender. Legeforeningen anerkjenner at det kan være et behov for å samle informasjon til aktuelle formål og at forskning på dette området er viktig. Legeforeningen mener imidlertid at det finnes andre tiltak som er viktigere og som bør være forsøkt før man etablerer et register som foreslått.

Departementet har foretatt en vurdering av inngrepet i personvern opp mot EMK artikkel 8, SP (den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter) art. 17, EUs personverndirektiv, og Grunnloven § 102. Legeforeningen mener vurderingene på dette punktet er både mangelfulle og lite overbevisende. For det første er vurderingene hovedsakelig fokusert på hvilket inngrep registeret vil utgjøre for gjerningspersonen. Departementet peker på at fornærmede vil ha mistet livet for de sakene man ønsker å registrere. Samtidig har departementet bedt om høringsinstansenes syn på hvorvidt forsøk også bør inkluderes. For det andre er hensynet til de etterlatte, og andre som opplysningene kan knyttes til, i liten grad vektlagt eller vurdert. For det tredje mener Legeforeningen at den forholdsmessighetsvurdering som er gjort er svakt begrunnet. Vi går nærmere inn på dette i det følgende.

Legeforeningen mener at det må tydeliggjøres ytterligere hva formålet med/ behovet for den enkelte behandling av opplysningene er, og hvordan opplysningene skal sikres og brukes. Legeforeningen mener god forebygging forutsetter ressurser og samhandling mellom ulike sektorer snarere enn et register som foreslått av departementet. Legeforeningen mener et slikt register ikke er det beste tiltaket for å forebygge drap og vold med dødelig utfall, og at den

reelle nytteverdien er usikker. Vår oppfatning er derfor at det ut fra den forholdsmessighetsvurdering som skal gjøres ikke er grunnlag for å opprette registeret.

Legeforeningen har også særskilte merknader knyttet til taushetsplikten i helsetjenesten. Det aktuelle lovforslaget innebærer innføring av et nytt selvstendig unntak fra den lovbestemte taushetsplikten. Utgangspunktet er at denne skal være nærmest absolutt. Taushetsplikten gjelder også opplysninger tilknyttet kriminelle handlinger, men unntak gjelder blant annet der alvorlig skade kan avverges. Formålet er å bidra til en trygghet for at alle kan oppsøke helsehjelp uten frykt for at sensitive opplysninger – herunder opplysninger knyttet til straffbare handlinger – blir videreformidlet fra helsepersonell. Det er stadig større etterspørsel etter helseopplysninger til bruk for mer eller mindre "gode" formål. Taushetsplikten uthules og dette går på bekostning av den allmenne tilliten til helsevesenet.

Et unntak fra taushetsplikten må forutsette at det kan vises til mer enn antakelser om at dette vil ha nytteverdi som forsvarer å tilsidesette de hensynene som ligger til grunn for taushetsplikten. Legeforeningen mener en slik begrunnelse mangler i det fremsatte lovforslaget. Lovforslaget baserer seg på en forventning om at registeret vil gi kunnskap som kan brukes til å forebygge drap og vold med dødelig utgang. Dette er imidlertid en usikker antakelse. Drap forekommer så sjelden i Norge at det ikke er gitt at disse følger generelle lovmessigheter eller at det er mulig å forebygge dette ved hjelp av tiltak som er akseptable i et samfunn der demokrati, tillit og liberale borgerrettigheter samtidig skal ivaretas.

Det er i forslaget lagt opp til at registeret skal kunne omfatte informasjon fra både primær- og spesialisthelsetjenesten, herunder nedtegnelser i pasientjournal, i de tilfellene der den som begår drap/dødelig vold har vært eller er under oppfølging i helsetjenesten. Med henvisning til at det begås så få drap i Norge ønsker departementet at man også skal kunne registrere gamle drapssaker, samt drapssaker uten fastsatt gjerningsperson, for slik å sikre større tilgang på data. Det er foreslått at den instans som blir ansvarlig for registeret skal kunne pålegge helsepersonell å utlevere opplysninger til registeret, uten hinder av den lovbestemte taushetsplikten. Legeforeningen er sterkt kritisk til den mengden svært sensitive personopplysninger som man legger opp til å kunne registrere, samt den koblingsadgangen som ønskes. Legeforeningen støtter intensjonen bak lovforslaget, men er usikker på hvor realistisk det er at det foreslåtte registeret vil tjene formålet, og er bekymret for konsekvensene, og da særlig redusert vern av taushetsplikten og redusert tillit mellom lege og pasienter.

Departementet fremsetter at det vil være behov for at de registrerte opplysningene kan knyttes til enkeltperson og/eller enkelthendelse av hensyn til koblingsmulighetene for data fra ulike kilder. Legeforeningen er i den forbindelse bekymret for hvorvidt personvern hensyn vil bli ivaretatt i tilstrekkelig grad. Ut fra eksemplene i høringsnotatet vil datamaterialet inneholde sensitive og til dels omfattende opplysninger og disse vil kunne involvere langt flere enn kun gjerningspersonene. Legeforeningen mener at konsekvensene/ulempene for den enkelte registrerte er underkommunisert. Legeforeningen ser at det kan finnes utfordringer ved å basere registeret på samtykke, men finner ikke departementets vurderinger på dette punktet som tilfredsstillende. Videre bør personvern hensyn ivaretas ved at de registrerte får opplyst om at det registreres og behandles opplysninger om dem, uten at dette forutsetter at den registrerte selv ber om innsyn.

Legeforeningen mener at det må utredes nærmere hvorvidt den skisserte registreringen, utleveringen og koblingen av opplysninger vil være i samsvar med borgernes rettigheter,

helsepersonells etiske og lovbestemte plikter (herunder taushetsplikt), samt register- og personvernlovgivningen, også etter den nye personvernforordningen.

Oppsummert kan ikke Legeforeningen, på bakgrunn av det ovenstående, støtte at det på nåværende tidspunkt etableres et register som beskrevet i høringsnotatet. Behov og formål fremstår ikke som tydelig nok, og Legeforeningen oppfatter det som usikkert hvordan taushetsplikt og personvern for de involverte skal ivaretas på en god og sikker måte. Legeforeningen presiserer at det er viktig å se på hvordan man i større grad kan lære av tidligere hendelser for å forebygge fremtidige uønskede hendelser på dette området, men vi er usikker på hvorvidt de fremlagte forslagene til et slikt register vil kunne oppnå dette på en god måte, samtidig som viktige hensyn til personvern og taushetsplikt ivaretas.

Med hilsen
Den norske legeforening

Geir Riise
Generalsekretær

Lars Duvaland
Avd.direktør/advokat

Dokumentet er godkjent elektronisk

Saksbehandler: Helga Bysting